

سوال

ن شاء الله به زودی به بریتانیا سفر خواهم کرد و به مدت یک هفته آنجا خواهم بود. نزدیک ترین مسجد یک کیلومتر و نیم از محل اقامت من فاصله خواهد داشت و طبیعتاً صدای اذان را نخواهم شنید زیرا اذان در بیشتر بریتانیا با صدای بلند (در بلندگو) داده نمی شود و برایم سخت است که روزانه پنج بار رفت و برگشت این مسافت طولانی را طی کنم تا در نماز جماعت حاضر شوم. (سالم هستم اما طی کردن این مسافت آن هم پنج بار در روز زحمت زیادی دارد). می دانم که می توانم از اتوبوس استفاده کنم، اما تکرار این رفت و برگشت، آن هم پنج بار در روز زحمت زیادی دارد. آیا برای من جایز است که این مدت (یک هفته) نمازهایم را به تنهایی در محل اقامتم بخوانم؟ جای خوانده ام مسافتی که نمی توان صدای اذان را شنید پنج کیلومتر است اما فکر می کنم این مسافت خیلی بیشتر از آن است که از یک مسلمان بخواهیم با پای پیاده خودش را به مسجد برساند؛ از سوی دیگر تصور نمی کنم بشود از چنین مسافتی صدای اذان را شنید، حتی در صورت عدم سر و صدا. فکر می کنم در محاسبه ی مسافت اشتباهی رخ داده باشد. خواهش می کنم نظرتان را درباره ی حکم خواندن نماز در مکانی که اقامت دارم بیان کنید که جایز است یا خیر؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

برای کسی که اذان را با صدای عادی و بدون بلندگو می شنود واجب است برای خواندن نماز [فرض] در جماعت به مسجدی که در آن اذان داده می شود برود، زیرا پیامبر ﷺ می فرماید: **کسی که اذان را بشنود اما در آن حاضر نشود، نمازی ندارد مگر در صورت عذر** به روایت ابن ماجه و دارقطنی و ابن حبان و حاکم با سند صحیح.

از ابن عباس درباره ی این عذر پرسیدند؛ گفت: ترس یا بیماری. و مسلم در صحیح خود روایت کرده که مردی نابینا به رسول الله ﷺ گفت: ای پیامبر خدا، من کسی را ندارم که مرا به مسجد بیاورد، آیا اجازه دارم در خانه ام نماز بخوانم؟ پیامبر ﷺ پرسید: **آیا اذان را می شنوی؟** گفت: آری. فرمود: **پس اجابت کن.**

در صحیح مسلم از ابن مسعود روایت است که گفت: **کسی که دوست دارد فردا در حال مسلمانی با الله دیدار کند، پس بر این نمازها در جایی که برایش اذان داده می شود (مساجد) پایبندی کند؛ زیرا خداوند برای پیامبران ﷺ سنت های هدایت را قرار داد، و این [نمازها] از سنت های هدایت است و اگر شما نیز مانند این متخلف در خانه هایتان نماز می خواندید سنت پیامبران را ترک کرده بودید، و اگر سنت پیامبران را ترک گوئید بی شک گمراه خواهید شد، و مردی نیست که به نیکی**

وضو گیرد و سپس به یکی از این مساجد برود مگر آنکه خداوند برای هر گامی که بردارد یک نیکی برای او می‌نویسد و یک درجه بر درجاتش می‌افزاید و یک گناه از او کم می‌کند. به یاد دارم که هیچکس جز منافق معلوم الحال از این نمازها تخلف نمی‌کرد و [گاه] مرد [بیماری] را می‌آوردند که دو مرد او را گرفته بودند تا آنکه او را در صف می‌نشانند، و در صحیحین از پیامبر ﷺ روایت است که فرمود: قصد کرده‌ام هیزم جمع کنند، سپس دستور دهم برای نماز اذان دهند، آنگاه دستور دهم مردی برای مردم امامت کند، سپس به سوی مردانی بروم [که در نماز حاضر نشده‌اند] و خانه‌هایشان را بر آنان به آتش بکشم.

احادیث درباره‌ی بزرگداشت نماز و تشویق به ادای آن در مساجد، بسیار است، بنابراین بر مسلمانان واجب است که بر خواندن آن در مساجد محافظت نموده و یکدیگر را برای آن توصیه و یاری کنند.

اما بر اساس ظاهر احادیث، برای کسی که از مسجد دور است و جز با بلندگو صدای اذان را نمی‌شنود، حضورش در مسجد الزامی نیست و می‌تواند با همراهان خود به جماعت نماز بخوانند. اما اگر مشقت را تحمل نمودند و برای جماعت به مسجدی آمدند که به سبب دوری‌اش صدای اذان آن را تنها از طریق بلندگو می‌شنوند، اجر بیشتری خواهند داشت، زیرا پیامبر ﷺ می‌فرماید: **پیشترین اجر را در نماز، کسانی به دست می‌آورند که راه پیاده‌شان بیشتر است..** و احادیث در فضیلت رفتن به سوی مساجد و تشویق به آن بسیار زیاد است.. «مجموع فتاویٰ شیخ بن باز رحمه الله (۱۲/ ۵۸-۶۱).

علما درباره‌ی ضوابط شنیدن اذان [که شنیدنش باعث وجوب جماعت می‌شود] چنین گفته‌اند:

شافعی رحمه الله می‌گوید: اگر صدای موزن بلند باشد و شخص نمازگزار شنوا باشد و محیط شلوغ و پر سر و صدا نباشد و باد نوزد؛ اما اگر صدای موزن ضعیف باشد و شخص شنونده حواسش پرت باشد و محیط پر سر و صدا باشد، کم هستند کسانی که [با این شرایط] صدای اذان را بشنوند الأم (۱/ ۲۲۱).

نووی می‌گوید: شنیدنی معتبر است که موزن در یک سوی شهر باشد و محیط آرام و بی‌سر و صدا باشد و باد نوزد و او [یعنی شنونده] شنوا باشد؛ اما اگر نشنوند [شرکت در جماعت] برایش الزامی نیست المجموع (۴/ ۳۵۳).

ابن قدامه می‌گوید: جایی که غالباً صدای اذان در آن شنیده می‌شود به این صورت است که صدای موزن بلند باشد و در جای بلند بایستد و باد نوزد و محیط ساکت باشد و شنونده حواسش پرت و مشغول نباشد المغنی (۲/ ۱۰۷).